

„Edinost“

Izhaja dvakrat na dan, razen nedelj in praznikov, zjutraj in zvečer ob 7. uri. O ponedeljkih in po praznikih izhaja ob 9. uri zjutraj.

Naročnina znaša:

Obe izdaji na leto gld. 21.—
Za samo večerno izdajo 12.—
Za pol leta, četrt leta in na mesec razmerno.

Naročnino je plačevati naprej. Na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Na drobno se prodajajo v Trstu zjutranje številke po 3 nvč. večerne številke po 4 nvč.; ponedeljske zjutranje številke po 2 nvč. Izven Trsta po 1 nvč. več.

EDINOST

(Večerno izdanje.)

GLASILO POLITIČNEGA DRUŠTVA „EDINOST“ ZA PRIMORSKO.

Telefon št. 870.

4 nvč.

V edinosti je moč!

Oglasi

se računajo po vrstah v petih. Za večkratno naročilo s primernim popustom. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravništvo. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst.

Uredništvo in tiskarna se nahajata v ulici Carintia št. 12. Upravništvo, odpravnništvo in sprejemanje luseratov v ulici Molin piccolo št. 3, II. nadst.

Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“.

Natisnila tiskarna konsorcija lista „Edinost“ v Trstu.

Brzjavna in telefonična poročila.
(Novejše vesti.)

Pariz 31. m. m. 127 poslancev je podpisalo zahtevo, naj se skliče zbornica poslancev.

Berolin 31. m. m. »Reichsanzeiger« objavljala razglas državne vlade prvim predsednikom, ki pravi med ostalim: Ne le vsi politični uradniki, ampak tudi kraljevski deželni svetniki so poklicani in obvezani, da zastopajo in izvajajo znane jim nazore vlade, da olajšujejo nje politiko, posebno o važnih vprašanjih in da budijo in gojijo razumevanje iste med narodom. Nikakor pa nimajo pravice, da bi iz osebnega menenja oteževali delovanje vlade. Konec tega ukaza se glasi: Upamo, da bo zadostovalo, ako politične uradnike resno spomnimo te dolžnosti ter smo preverjeni, da ne bo ponovnega povoda, da bi se uporabile strožje naredbe.

Pariz 31. m. m. Kakor javlja »Agence Havas« iz Cap-Haitiena sta provinci Santiago in Puerto Plata republike Domingo proglasili Imeneza začasnim predsednikom.

Rennes 31. m. m. (Pravda proti Dreyfusu). Po tajni seji se je ob 1/2 10. uri zaslislal Lebrun-Renault, ki je ponavljal, da je Dreyfus onega dne, ko so ga degradirali, rekel: »Minister ve, če sem izročil Nemčiji listine, bile so nevažne in se je to zgodilo, da dobim važnejše«. Iz izpovedbe Anthoina sledi, da je te besede slislal tudi kapitan D'Attell.

Polkovnik Guérin pravi, da je Dreyfus istega dne rekel, da pričakuje čez tri leta pravice! Peyrolles je slislal o gori navedenem priznanju Dreyfusa. Forzenetti izjavlja, da se je Dreyfus v ječi vedel kakor človek, ki je nedolžen ter da je poskusil samomor. Prihodnja seja bo jutri.

Socijalni utrinki.

VI.

Enakopravnost.

Nekaj družega nego enakost, je enakopravnost. Ako je resnica, da imajo nekateri ljudje modre, drugi črne, tretji mačje oči, da je ta suh,

oni pa okrogel, ako je sploh nepobitna činjenica, da se ljudje razlikujejo, telesno in duševno, pa ne sledi iz tega nikakor, da bi morale biti različne ljudske pravice samo radi tega dejstva. Odkod naj se sploh izvajajo pravice?

Vsa prava, ki imajo dandanes praktično veljavo, imajo nekakšen temelj, a če stvar posmatramo bližje, se lahko prepričamo, da so vse te podlage umetne. Takozvanega »naravnega prava« ne najdemo nikjer. Nobeno ni izvedeno naravnost iz prirodnih zakonov, vsako je narejeno. Rimsko, germansko ali kakršno si bodi pravo je plod posebnih razmer neke družbe, in kakor se ista razvija in spreminja v času, tako se tudi pravni nazori menjajo sčasoma.

Glavni upliv na pravne nazore pa imajo zopet — gospodarske razmere. Pravo katerekoli dobe, izrazujoče se v zakonih, predstavlja interese vladujočih slojev sodobne družbe. Gospodarsko močnejši diktira gospodarsko slabjšemu svojo voljo in čisto naravno je, da brani s svojo voljo svoje lastne koristi.

To lahko opazujemo v vsej zgodovini. Helenska plemena, prišedša na Peloponez, so si podložila prastanovnike, Helote. Zmagovalci so vzeli premaganim zemljo in tako so si zagotovili gospodarsko moč. Tedaj so ustvarili zakone, ki so jim zagamčili vse pravice, Helotom pa naložili vse dolžnosti. Za kolikor so zamogli po svoji premetenosti, so si zagamčili vlado tudi za bodočnost ter Helotom vzeli ona sredstva, katerih bi se bili eventualno lahko poslužili v ustaškem boju proti svojim zatiralcem.

Povsem enako so zmagovalci postopali povsod in o vsakem času.

Močnejši narodi, bogatejši razredi so urejevali pravo, ki ni bilo veljavno samo za nje, ampak tudi za tiste, ki so bili odvisni od njih.

Pravo torej ni bilo nikdar in tudi danes ni identično s pravico ali s pravičnostjo.

Juristična načela našega časa so res vse drugačna, nego v minolih sto- in tisočletjih. Morgan in drugi zgodovinski pozvedovalci so n. pr. dokazali, da je nekaj vladalo pravo matere. Žena, ne

pa mož, je bila v družbi glavna oseba. Njeni so bili otroci, njena beseda je bila torej veljavna. Že v časih stare grške zgodovine se je izpremenilo to; težko je poizvedeti, kako burna je bila revolucija, ki je splodila novi sad, lahko pa je umeti, kako je bila globokosežna. Žena ni izgubila samo svoje prejšnje premoči, svojih privilegijev, temveč tudi svojo enakopravnost. Rimsko pravo, kateremu je »pater familias« skoraj nekakšen malik, smatra ženo nekako kakor stvar, kakor predmet, ki se lahko kupuje in prodaja.

A vse velikanske prekucije v pravnih nazorih, kolikor imajo praktične veljave, niso porodile enakopravnosti.

Tudi pravo kapitalistične družbe je ne pozna. Ono ni nič manj brutalno od prava starih azijskih narodov, ki dovoljuje starišem detomor, če gre za ženske otroke. V marsikaterem oziru je še slabše, ker je hinavsko, ker se nam prikazuje v luči civilizacije.

Kapitalistično pravo ne pozna enakosti pravice za posamičnike, ne za sloje in razrede meščanske družbe, ne za narode, ne za spole. Pravna moč je postala identična s kapitalno. Oblika sedanje družbe je država. Kakor v družbi kakor pojmu, mora tudi v njeni organizaciji, v državi, odločevati gospodarska moč, torej v naših razmerah kapitalistična. Da si zagotovi to moč, je moral kapitalizem tako urediti državo, da si kolikor največ mogoče zagotovi svoj lastni obstanek in razvoj. Videli smo že, da so zajmi kapitalizma diametralno nasprotni interesom delavnih slojev družbe. Vse, kar se je pravno ukrepilo v korist kapitalizma, mora torej logično škodovati delavstvu. Namen kapitalističnemu pravu je odvisnost delavnih elementov od gospodarske moči vladujočih razredov. Z čisto pravnega polja se prenaša to na širše, politično, in tudi t. zv. politična prava se dele, da ima gospodstvo, v našem slučaju kapitalizem, korist od dotičnih uredbe.

Neenakost volilnega prava, omejenost tiskovne, društvene, zborovalne svobode, reakcionarnost vseh naših političnih naredeb so žive priče tega dejstva. Parlamentu je namen: urejevanje v

P O D L I S T E K.

3

Roka.

— Guy de Maupassant. —

«Minilo je vse leto. Tu me je necega jutra, konecem listopada, vzbudil moj sluga in mi povedal, da je bil po noči sir John Rowell umorjen.

«Pol ure pozneje sem v spremstvu varstvenega komisarja in orožniškega načelnika ulomil v Angleževohišo. Pred vratmi je stal sluga, ves preplašen in obupan, in je jadikoval. Sprva sem sumničil tega človeka, toda kmalu se je izkazala njega nedolžnost».

Stopivši v sobo sir John Rowella sem zapazil na prvi pogled, da je truplo ležalo na hrbtu sredi sobe. Njegova suknja je bila popolnoma razečepana, a rokav iztrgan. Vse je kazalo, da je divjal tu grozovit boj.

«Anglež je bil zadavljen! Njegov zatemneli, otekli obraz je izražal neizmerno grozoto. Med tesno stisnjenimi zobmi je držal nekaj, a na vratu, zalitem s krvjo, je bilo poznati pet ran, kakor bi bile usekane z železnimi nohtmi».

«Zdravnik je vstopil. Dolgo časa je pregledoval sledi nohtov v mesu in potem je rekel čudovite besede: »Zdi se mi, kakor da bi bil zadavljen od kakega okostja».

«Obliha me je mrzla polt; nehoté sem se ozrl na steno, kjer sem nekaj videl ono grozno, odsekano roko. Ni je bilo več tam! Samo razbita veriga je visela na istem mestu. Sklonil sem se nad mrliča in zapazil v njegovih ustih prst od one zginule roke, ki je bil odlomljen ali bolje rečeno odjeden ravno nad družim členom».

«Začeli so preiskovati, a našli niso ničesar. Nobene vrata, nobeno okno, noben predmet ni bil poškodovan. Niti psa-čuvaja nista zalajala».

«Sluga je povedal v kratkem to-le: Že mesec dni je bil gospod zelo razburjen. Prejemal je pisma, a jih takoj zopet sežigal. Pogosto je v jezi, ki je bila že skoro jednaka norosti, pograbljal bič in tolkel ž njim posušeno roko, ki je bila vendar priklenjena in ki je zginila v trenutku umora, Bog ve kam».

«Vedno je legal pozno spat, in se skrbno zapiral. Ob svojem vzglavju je vedno imel orožje.

Pogosto po noči je govoril glasno, kakor da bi se prepiral s kom».

«To noč slučajno ni razgrajal, in ko je prišel sluga zjutraj odpirat okna, je zapazil, da je sir John Rowell umorjen. On ne sumi na nikogar».

«Kar sem vedel o umorjenem, sem sporočil oblastvam in policiji, ki je preiskala ves otok. Našli niso ničesar».

«Neko noč — bilo je četrto leta po onem dogodku — sem čutil grozno težo na prsih. Zdelo se mi je, kakor da vidim roko, ono grozno roko plezati kakor kacega pajka ali skorpionja po stenah in zagrinjalu. Trikrat sem se prebudil, trikrat zopet zaspal in trikrat videl grozovito roko plaziti se po moji sobi, pregibajočo prste kakor kremplje».

«Prihodnjega dne so mi jo prinesli; našli so jo na pokopališču na grobu sir Johna Rowella — tam smo ga pokopali, ker je bila njegova rodbina neznana. Kazalec na roki ni bilo».

«To je moja povest, moje dame. Več ne vem».

(Zvršetek).

zakonih izraženega prava. Da se to vrši v interesu vladujočih, skrbeli so isti v pravem času zato, da sestava poda parlamentu garancijo za ustvarjanje zakonov, koristnih vladajočim. Naravno je torej, da uredbe, stvorjene na temelju zakonov takega parlamenta, ne morejo uresničiti enakopravnosti. In kjer niso samo posamični razredi družbe, temveč tudi druge skupine, kakor narodi, spoli i. t. d. gospodarsko neenaki, je tudi enakopravnost takih skupin kakor celot nemogoča. Zato n. pr. v Avstriji nimamo narodne enakopravnosti, zato po vsem svetu nimajo žene možem ravnih pravic.

Gospodarski neenakosti sledi povsod in zmeraj pravna. Kapitalizem je pa gospodarska neenakost par excellence; ne le da jo vsebuje, temveč jo tudi neprenehoma povečuje. V kapitalistični družbi je enakopravnost nemogoča na vse čase. Pogoji enakopravnosti je gospodarska enakost vseh.

Politični pregled.

TRST 1. septembra 1899.

Laže zato, da obrekuje! Mi smo že po svoji vesti zavrnilo drzno in perfidno početje židovskega glasila »Neue Freie Presse«, ko je na podlagi dejstva, da je neki češki častnik na banketu častnikov garnizije v Lvovu zaklical »Slava!« cesarju mesto »Hoch«, objavila strupen članek proti Slovanom. V tem članku je »Neue Freie Presse« sumničilo stremljenja Nemcev po narodni in politični enakopravnosti ter po kulturnem razvijanju s pomočjo lastnega jezika, češ, da ta stremljenja morajo dovesti do razpada discipline in razsula v vojski in dosledno do — razpada države. Slovenska in češka šola je element nevarnosti za državo — tako je kričala »Neue Freie Presse« —, kajti iz takih šol da ne more priti dovolj — kprolov, ki bi znali — nemški.

Ne vemo, ali so taka izvajanja bolj perfidna, ali bolj drzna. Res: v to treba železno-nesramnega in drznega čela, ako zahteva kdo, da naj bi se v ustavni, pravni, moderni in svobodni državi — in ravno Nemci kriče najbolj, da Avstrija mora biti taka država! — da naj bi se, pravimo, v taki državi narodne in politične pravice davkoplačevalcev urejale po potrebi — kprolov v tisti vojski, katero morajo vzdrževati isti davkoplačevalci se svojimi krvavimi žulji! Le duša, ki nima ni zmisla, ni čuta za dostojanstvo, za pravico in za svobodo svojih sodržavljanov, le duša, kateri se je zadnja sled pravnega čuta potopila v smrtnem morju gnusne sebičnosti in tiranskega mišljenja, more zahtevati, n j se narodom za vse njih žrtve za vzdrževanje vojske, plačuje s tem, da se jim v imenu namišljenega interesa iste vojske odreče — življenje!

Tako je zahtevala »Neue Freie« v svojem strupenem članku. Na tem drznem početju se je naslonila na tisti nedolžni »Slava«-klic v Lvovu. Človek bi menil, da je videl v tem pred seboj višek židovsko-liberalno-časnikarske nesramnosti! Ni tako — to še ni bil višek. Višek vidimo še le zdaj, ko smo izvedeli, da si je »Neue Freie« vso stvar izmislila, da je lagala v ta namen, da je mogla potem, hliné — pfuj! — avstrijski patriotizem, obrekovati in ščuvati!

Državno pravdnštvo na Dunaju je priobčilo namreč v isti »N. Fr. P.« popravek, v katerem beleži, da tistega banketa v Lvovu niti ni bilo, torej tudi ne Slava-klica, ampak da je le v obehdovalnici častnikov vsled neke slabo razumljene šale prišlo do prepira med dvema častnikoma in potem do dvoboja! Praški »Politiki« pa pišejo iz častniških krogov v Lvovu, da take drzne laži še niso doživeli v svojem življenju. Dotična častnika, ki sta zašla v prepir, sta oba Nemca, jeden se imenuje Rudolf Spreng in je z Štajerskega, drugi pa Urabl in je s Koroškega. Nobeden njiju ne zna niti besedice češke!

Do pretepa je prišlo iz jako prostaškega povoda, zato sta se morala dvobojevati pod najtežjimi pogoji!! Da pa ne bi svet izvedel o tem prostaštvu, so hoteli iz Nemea napraviti nemškega mučenika, padlega pod sabljo — Čeha! Mučenika, ki je v svoji lojalnosti žrtvoval življenje. »Češkega častnika« pa so potisnili vmes, da bi, kakor rečeno, zakrili prostaštvo dotičnih dveh nemških častnikov in da bi hkratu sumničili Čeha kakor element, razjedajoči vojsko!!

Toliko smo posneli iz »Politike«.

In za tako — lumparijo ga seveda ni pripravejega mesta, nego je »Neue Freie Presse«! Kdo hujska?! Kdo ubija navdušenje za vojsko?! Kdo je torej sovražnik vojske in — države?!

K položaju. Tudi preko Budimpešte — po »Pester Lloyd« — je došlo zatrdilo, da se jako motijo v vrstah opozicije, ako se nadejajo, da jim potovanje barona Chlumetzkega na cesarski dvor donese toli zaželeni preobrat: padee ministerstva Thunovega in odpravo jezikovnih naredeb. V dokaz, da poziv Chlumetzkega pred cesarja ni naperjen proti grofu Thunu, beleži »Pester Lloyd«, da je bil ministerski predsednik že popred obveščen o tem pozivu. Sedaj gre le za to, da bi prišli do kakega sporazumljenja med narodnimi strankami in katera pot naj bi se ubrala za akcijo v sporazumljenje?!

To je torej bistveno isto, kar smo rekli mi zadnjič. Še posebej pa potrja »Politik« naše menenje, da ni verjetno, da bi odločilni krogi mislili na odpravo jezikovnih naredeb, dokler se ne sporazumejo z Čehi o tem, kaj naj stopi na mesto jezikovnih naredeb. »Politik« meni, da je govoric o odpravi jezikovnih naredeb nezmisljena vsaj dotlej, dokler je dr. Kaizl člen sedanje vlade, kajti neverjetno je — tako nadaljuje praški list — da bi predstavitelj češkega naroda in člen češke delegacije le jeden sam trenotek ostal v kabinetu, ki bi — sledé obstrukcijskemu klieu po odpravi jezikovnih naredeb — izdalo tako težko pridobljeno pravo češkega naroda. — Ne — zaključuje »Politik« — to je jednostavno nemogoče, in tudi lojalnost, s katero je grof Thun dosedaj postopal nasproti zastopnikom naroda češkega, izključuje možnost vere v kaj takega.

Konečno izraža praški list svoje menenje, naj bi — ako že vlada ostane tako pasivna — večina stopila iz pasivnosti in naj bi iskala poti v dvorno palačo!! Čujejo naj se parlamentarci od desne in leve, da se uverimo slednjič, da-li je ta parlament sploh še sposoben za življenje.

Strahovlada v Srbiji. »Zastava« javlja, da je bil preiskovalni sodnik nagle sodbe te dni v Nišu, kjer je — z razkraljem Milanom sestavljal obtožnico. Le-ta da je jako obširna, ali taka, da bi ne prebila najhujše kritike pred le količkaj pravičnim sodiščem. To da je pravo krparenje. Podatke proti zaprtim radikalcem zbirajo še od leta 1883. sem, da bi dokazali, da so zlasti Pašić, Taušanović in Stanojević stari puntarji in nemirni elementi. Po tej dolgi in čudni poti jih hočejo stlačiti v zvezo z sedanjim atentatom, katerega imenuje »Berliner Tagblatt« — »Das Schwindelattentat in Serbien«.

Svoboda na Pruskem. Povedali smo že, kako je pruska vlada kaznovala več viših uradnikov, ker so kakor poslanci v parlamentu glasovali proti vladni predlogi za gradnjo kanala. Že to je nečuvstvo, da se v ustavni državi jemlje poslancu ono, kar je v podstavo resničnemu parlamentarnemu in ustavnemu življenju: svobodo gibanja in svobodo glasovanje, že to so neznosne razmere, ako se mora poslanec bati preganjenja, ako je glasoval po svoji vesti in svojem prepričanju!

Ali še veliko huja je naredba, ki jo je izdal pruski minister za notranje stvari, Reeke — glej brzojavko iz Berolina v tem izdanju! —, s katero uradnikom sploh, torej tudi nepolitičnim, jemlje pravico do kakega lastnega menenja in zahteva od njih, da morajo biti slepo orodje sleherne vlade. Po takem so nemški uradniki potisnjeni na nivo — duševnih sužnjev. Kaj takega je mogoče res le v kaki policijski državi par excellence, kakoršnja je Pruska, ta obljubljena dežela naših Wolfceev. Heul!

Domače vesti.

Šolskim nadzornikom za šole šolskega okraja goriška okolica in za slovenske šole šolskih okrajev Goriška in Gorica-mesto je imenovan glavni učitelj na učiteljskem v Kopru, gospod okrajni šolski nadzornik Fran Finžger.

Tržaški Slovenec, odlikovan v Berolinu. Naš rojak, gospod Fran Počkaj, sin znane rodoljubne hiše tržaške, je dobil — kakor člen kluba »Ljubljana« — na biciklističnih dirkah v Berolinu prvo nagrado. V Berolinu so odlikovali Slovenca. Trst pa je daleč od Berolina. Tu odločajo na vseh

»mednarodnih dirkah« narodni motivi. Altri paesi, altri costumi!

Smrt poštenjaka. Iz Barkovelj nam pišejo: Po dolgi in mučni bolezni je preminol včeraj v Barkovljah velečastiti g. kapelan Ivan Pituel. Pogreb bo jutri, v soboto ob 9. uri predpoludne.

Ravno danes mine leto, da je prišel v našo čisto slovensko župnijo za laškega propovednika. S tem se je sicer ugodilo spletkam sem priseljenih brezverskih Lahonov in Židov, ali pokojnik, uzoren duhovnik, se je omejäl na dolžnosti, katere mu je nalagal sveti njegov poklic, ter se ni dal nikdar izkotiščati v druge svrhe, kakor je bilo namenjeno z ustanovitvijo tega nepotrebnega mesta. Že po prvih propovedih je sam spoznal, kdo so, kaj so in koliko je teh vernih, propovedi željnih italijanskih župljanov!

Rodom Italijan, je bil v Barkovljah nam vsikdar pravičen, občeval je z ljudstvom rad slovenski in si pridobil v tem kratkem času obče spoštovanje, saj se je sam ponovno pohvalno izrazil o sočutju Slovencev v mučni bolezni, dočim so ga Lahi slavili le prvi čas, kasneje pa so popolnoma pozabili nanj. Pri nas si je ohranil najboljši spomin — lahka mu zemlja!

»Piccolo« o smrti kapelana Pituela. Tudi o tej priliki ni mogel »Piccolo« drugače, nego da je se svojo — čisto roko mahnil po Slovenceh. Pravi, da pokojnik ni videl lepih dni, ker mu Slovenci niso hoteli odpustiti, da je Italijan in da se je tudi čutil takega. Slovenci so torej krivi — to je čitati med vrstami —, da je pokojnik moral tako rano leči v grob. — Mi bi prosili »Piccolo« —, da bi nam navajali o takih prilikah — dejstva, ne pa samih cenenih, občnih sumničenj! Da se pokojni kapelan ni čutil prav srečnega, to je res. A pravi vzrok temu je bil, kakor vemo iz pozitivnega vira, ta, da je moral ob nedeljah, potem, ko se je ves teden mučil s pripravljanjem za italijansko propoved, propovedovati klopem in zidovom cerkve v Barkovljah! V Barkovljah ni Italijanov, pa jih ni! Od tistih par italijanskih rodbin, ki stalno bivajo v Barkovljah, so tri četr-tine judje, ostanek pa je verski popolnoma indiferenten. O tem se je o neki priliki prepričal tudi prevzvišeni vladika sam. To, da ni našel polja za svoj sveti poklic, to je bolelo pokojnika, ne pa vedenje njegovih slovenskih župljanov, ki je bilo vedno dostojno, o čemer priča tudi ravnokar priobčena notica o smrti g. Pituela!

Nazori g. e. kr. namestništvenga poverjenika za Tržaško okolico, dr. pl. Fabrizzi-ja, o — taktnosti. Hočeš-li vedeti, kaj je taktnost, dragi bralec? Idi k g. dr. pl. Fabrizzi-ju, p izveš. Sicer ne dobiš direktnega odgovora, kajti g. dr. pl. Fabrizzi ti le pove, kaj je **posebna taktnost**, t. j. taktnost v posebni meri; pa če si »kunšten«, si lahko iz tega izvedeš pojmo: taktnost.

Ne verješ? — Škoda, da nisi bil na razpravi, ki se je vršila dne 26. avg. t. l. na tukajšnjem okrajnem sodišču proti g. Hrabroslavu Ražmu vsled ovadbe g. dra. pl. Fabrizzi-ja.

Ta je namreč ovadil g. Ražma na e. kr. državno pravdnštvo, da bi isto postopalo proti njemu radi zločina ali pregreška, ker da je o slavnosti blagoslovljenja zastave pevskega društva »Adrija« v Barkovljah g. dra. pl. Fabrizzi-ja razžalil s tem, da je po malem prepiru z njim zaničljivo zmajal z rameni ter mu obrnil hrbet, vskliknivši: »Torej sem jaz lažnjivec«, in ker je ukljub prepovedi g. dr. pl. Fabrizzi-ja aranžiral spreved dospelih društev iz stare društvene gostilne v »Narodni dom« s tem, da je društvom, ki so se bila zbrala pred gostilno, in godbi, ki jim je bila na čelu, zaklical: »Naprej na mojo odgovornost!«

Državnemu pravdnštvu in deželnemu sodišču se pa to ni zdelo ne zločin ne pregrešek, ampak k večjemu prestopok ter je ovadbo gosp. dr. pl. Fabrizzi-ja odstopilo okrajnemu sodišču.

Na razpravi, ki se je vsled tega vršila dne 26. m. m., se je mej drugim prečitala ta ovadba. V njej opisuje g. dr. pl. Fabrizzi, kako se je ta prepovedani spreved promikal proti »Narodnemu domu«, da se je tam ustavila godba ter zagodila »Naprej« in da so udeležniki spreveda demonstrativno ploskali ter vsklikali »živio!« In potem nadaljuje doslovno:

«Es ist dem besondern Takte der anwesenden Triester Ausflügler zuzuschreiben, dass es bei diesem Anlasse zu keinen Ausschreitungen

kam». (Po slovenski: Treba je pripisati posebni taktosti pričujočih tržaških izletnikov, da ni prišlo o tem povodu do izgrede.) — — —

Vedite torej, moji ljubi Slovenci: Če se v Barkovljah o priliki slavnosti barkovljanskega društva zagode koračnica »Naprej« in če k temu Barkovljani in od njih povabljeni gostje, ploskajo in kličejo »živio«, tedaj so Tržaški izletniki dokazali posebno taktost, t. j. taktost v posebno veliki meri, če so dopustili to demonstracijo! To je torej — nota bene — posebna taktost po nazorih gospoda c. kr. namestništvenga poverjenika za tržaško okolico, g. dra. pl. Fabrizioja.

Če bi pa Tržačani reagirali na to demonstracijo s tem, da bi malce požvižgali ter po slavnem celjskem izgledu obsuli te drzne demonstrante s kakim gnjilim jajcem, ali, po starodavni tržaški navadi, z gnjilimi limonami, potem bi to seveda ne bila več posebna taktost ampak le navadna taktost. Če bi pa bili šli ti dobri Tržačani še en korak naprej in da bi bili n. pr. obsuli demonstrante s kamenjem in pobili par teh trdih slovenskih buč, ki ne morejo umeti, da se v Barkovljah ne sme klicati »živio« v pričo tržaških izletnikov, potem bi to seveda ne bila več niti navadna taktost, nego zgolj — netaktost. Po razbitih bučah pa bi ne bilo škoda!

Vsem onim, ki so radovedni, naznanjamo, da je bil gospod Ražem obsojen v 30 gld. globe.

Le dosledno! Vprašanje o natakarih je v našem mestu že nekaj dni na dnevnem redu. Naš magistrat je iz pravnstvenih in zdravstvenih ozirov — tako se vsaj zatrjuje — v 24 gostilnicah odpravil žensko postrežbo. Da skrbi naš magistrat za pravnost in zdravje, to je jako lepo od njega. Želeti bi bilo le, da bi delal to dosledno tudi v drugem oziru. Po našem skromnem menenju bi bilo zelo zdravo, če bi se prebivalcem starega mesta razširile semtertje ulice ter se jim dovelo luči in zraka, in če bi se vsemu mestu poskrbelo za dovoljno količino pitne vode. Takih želj bi imeli še poln koš, pa o tem drugikrat. Za danes stojimo popolnoma na stališču slavnega magistrata in oficiozno »Triesterice«, ki je v včerani večerni izdaji zaviltila svojo sulico v — proslavo imenovane oblasti. Tudi nam, kakor »Triesterici« in marsikomu drugemu, se usiljuje vprašanje, zakaj se ta drakonična naredba ni izvedla konsekventno v vseh gostilnah? Potem bi mahoma potihnili glasovi, da uživajo izvestni lokali izvestne protekcije...

Glasom tukajšnjih listov je oblast uverjena, da si je s to naredbo pridobila posebnih zaslug s tem, da je preskrbela kruha — natakarkem, ki so bili do sedaj brez dela.

Kakor smo že rekli, mi odobravamo popolnoma vsako naredbo oblasti, ki jo je ukrenila iz ozirav javne morale in ljudskega zdravja in v prilog domačinom. Samo bi prosili še več doslednosti. Prosili bi torej »Triesterico«, naj bi svojo doslednost v zahtevanju, da se v prvi vrsti domačinom privoščja kruha, še bolj razširila. Ako so nas rešili teh »tujih« elementov, žensk, ki ne bi mogle škoditi nikomur, če bi možki svet tržaški res bil tako nepokvarjen kakor trdi »Piccolo«, če bi vladali v tem mestu res tako uzorni »costumi«, kakor to zatrjuje o tej priliki zopet dokaj laseivni »Piccolo« — prosimo, naj »Triesterica« in nje gospodarji delajona to, da nas osvobodijo še drugih resnično tujih elementov, ki so tudi konkurenca domačinom, ki okužujejo vse naše javno življenje, ki ob raznih prilikah s svojim izzivanjem zavajajo domačine v izgrede in nesrečo! Spomnite se dogodkov ob volitvah, o smrti cesarice itd.! Bodite konsekventni, in domačini bodo vam peli slavo, gospoda!

Spomenik »Marije, pokroviteljice italijanskih mej«. — **Blagoslovljenje.** Pod tem zaglavjem prinaša »Piccolo« sledečo brzojavko iz Suse od dne 28. m. m.: »Danes v jutro se je med zvoženjem zvonov vse doline odkril na vrhu gore Rocciamelone spomenik, katerega so italijanski otroci posvetili Madoni.

Slavnosti so se udeležili zastopniki prefekture in občine Suse, več županov iz Suške doline in drugih občin v Pijementu in Lombardiji, odposlanci kardinala Richelmyja, nadškofa Turinskega, in 18 pijemonteških škofov, zastopniki verskih društev in na tisoče oseb, katerih je mrgolelo ob straneh gore.

Ob spomeniku je stala skupina dečkov in deklic. Služila se je maša in potem je predsednik

in provzočitelj podjetja, profesor Ghirardi, izustil kratek govor, na katerega so odgovorili, slaveči veličastno inicijativo, vit. Pesce, zastopnik podprefekta, prof. Rati v imenu italijanskega planinskega kluba, kanonik Pescanone v imenu škofa v Asti.

V temeljni kamen so položili odkritno listino razne svetinje, med njimi eno veliko s podobo kralja in kraljice, in imena 130.000 otrok. Nad vznožjem se je utrdila medena plošča z reko, zloženim od papeža, v katerem se kliče na pomoč Marijo, čistejšo od snega, kakor pokroviteljico mej naše domovine. Slavnost se je završila z blagoslovljenjem spomenika. Izpustili so mnogo gošobov-potnikov, brzojavili papežu, kralju in kraljici, kardinalu Richelmyju in in poveljniku prvega voja. Vreme je bilo krasno.

Pevsko društvo »Slava« pri Sv. Mariji Magdaleni spodnji vabi na koncertno veselico, združeno z razvitjem nove društvene zastave, ki bo v nedeljo dne 3. septembra 1899. na vrtu krème gosp. Josipa Miklavea.

Vspored: 1. »Dva gospoda in eden sluga«, veseloigra v enem dejanju. 2. Knobloch: »Lev silni«, koračnica, izvaja godba. 3. Razvitje društvene zastave. Na zastavo se pripne trak, podarjen od »Konsumnega društva« pri Sv. Mar. Magd. spodnji. 4. J. Kuret: »Naša zastava«, poje moški zbor. 5. Farkaš: »Venček narodnih pesni«, udara tamburaški zbor. 6. Volarič: »Le pevaj ptičica«, poje mešan zbor. 7. * * * »Sladke misli«, valček, udara tamburaški zbor. 9. * * * »Miljenka«, polka, udara tamburaški zbor. 10. Fr. Vilhar: »Na vrelu Bosne«, poje moški zbor z bas solo. 11. Ples.

Začetek veselice ob 5 $\frac{1}{2}$, zaključek ob 2. popoldni. Vstopnina h koncertu 25 nvč. za osebo, sedeži 10 nvč. Vstopnina k plesu moški 1 krono, ženske 40 nvč.

Na koncertu in plesu bo svirala veteranska godba pod osebnim vodstvom gosp. kapelnika Frana Majcena. V slučaju slabega vremena se veselica preloži nepreklicno na sledečo nedeljo.

Bralno in pevsko društvo iz Slovenje vasi se udeleži korporativno veselice pri Sv. M. Magdaleni spodnji dne 3. t. m.

Število duš v Trstu. Statistični urad mestnega magistrata je izračunal da ima naše mesto sedaj — všteti vojaštvo — 166.599 prebivalcev. Dne 31. decembra leta 1890. je znašalo prebivalstvo 155.471 duš. Prirastek od tedaj znaša torej 11.000 duš.

Vse, kar je prav. V ponedeljski številki »Edinosti« je omenjal g. Rakuša, da za dan 10. septembra ni naznanjena nobena veselice v mestu ali okolici. Temu ni tako. Svetoivansko »Bralno društvo«, oziroma pevski odsek »Zvezda« je prijavil v »Edinosti« že pred dobrimi 14 dnevi svojo veselico. Mi nimamo nič proti temu, da se v isti dan vrši tudi v mestu veselica; saj Bog nas je dal veliko in dosti nas je za mesto in okolico. Ali zgodila bi se lahko, da bi nam potem brali levite ter nas hoteli slikati kakor separatiste, ker smo istega dne priredili veselico, kakor se je godilo nedavno. Ponavljamo, da nam ni na misel ne prihaja, da bi hoteli zahtevati, naj se veselica pri sv. Jakobu ne vrši. Marveč pozivljamo rojake, naj pridejo dne 10. septembra ali k sv. Jakobu ali k sv. Ivanu — kakor bo komu bolje kazalo — saj smo Slovenci veliki čestileci obeh teh dveh svetnikov.

Dražbe premičnin. V soboto, dne 2. septembra ob 10. uri predpoludne se bodo valed naredbe tuk. c. kr. okrajnega sodišča za civilne stvari vršile sledeče dražbe premičnin: v ulici delle Mura št. 6, hišna oprava; Bane št. 25, jeden konj; v ulici Boscetto št. 24, hišna oprava; Piazza Barriera Vecchia št. 1, barhent; v ulici Raffeneria št. 8, hišna oprava; v ulici Rossetti št. 19 A, konji in kočije.

Iz-pred naših sodišč. Marija K. iz Pomjana je bila včeraj obsojena zaradi tatvine na 2 meseca ječe, in zaradi iste krivde Peter Moraro v 3-mesečno ječo.

Vojaški begun aretiran. Z Lloydovim parnikom »Ceres« je prišel nedavno iz Tesalije 24-letni Ivan Šramek iz Tabora na Češkem. Oficijal Krainer je spoznal v njem vojaškega beguna, katerega iščejo oblasti že od leta 1897. sem. Aretiral ga je in izročil vojni oblasti.

Od glada je hotel umreti 65-letni Jakob Furcato iz Čedadna na Italijanskem. Dva dni je bil

že brez hrane, brez novčica in dela. Redarji so ga našli v bosketu, kjer je, kakor je izjavil, čakal smrti. Spravili so ga v bolnišnico.

Naše kmetovalce v okolici in po Istri opozarjamo na današnje razglase namestništva in vodstva kmetijske šole v Gorici.

»Povž« v Ošp! V nedeljo, 27. dan pred zadnjim dnem tega meseca, zleze Povž iz povžarne; lezel bo, kedar se mu bo zljubilo, ker se bo moral na poti povsod zastopati. — General Povž bo tisti, ki pride prvi v Ošp.

P. S. — Ker bo radf veselice »Slave« v nedeljo dež, so Povži že sedaj proti temu izletu. —

Različne vesti.

Usodna šala. Iz Dublina javljajo, da je grajskiak Saint-Clair dobil nedavno brzojavko vsebine, da se mu je hčerka utopila v morski kopeli. Nesrečni oče se je v obupu zaradi zgube ljubljenega otroka, ustrelil. Po njegovi smrti se je izvedelo, da je bila dotična brzojavna vest — neumna šala, a deklica živa in zdrava. Oblasti iščejo kriveca.

Kuga na Portugalskem. Iz Oporta javljajo dne 31. m. m., da se je tam pripetil zopet en slučaj kuge. Od 4. junija do 30. avgusta je bilo 54 slučajev s 23 smrtnimi izidi. Umrljivost znaša torej 42%. Trgovci so na vladi uložili protest, ker se je izvoz blaga iz Oporta zabil.

Tovarno za izdelovanje sladkorja nameravajo ustanoviti v Bukovini. Dne 22. m. m. se je zborovalo v to svrhu ter je zagotovljeno že 3650 orolov zemlje za pridelovanje sladkorne pese.

Ponarejevalca menjic so zaprli v Lipskem. Od tam poročajo namreč: Veletržec Jecke-a v Kahla so zaprli, ker je na sumu, da je ponaredil mnogo menjic. Ponarejanja da znašajo nad stotisoč mark.

0 Levčevem „pravopisu“.

(Dalje.)

Točka 179. — Poleg navadnih pravihnihi sklonskih oblik živite krepko v narodu tudi ničmanj navadni in pravilni obliki v dvojniskem in množinskem mestniku na — ah in v orodniku na -ama, -ami; ni opravičeno in obžalovati je, da so ju v knjigi čisto opustili, saj sta te obliki pogostoma prikladnejši od onih, zlasti množinski orodniki kedar ga rabimo brez predloga.

Rabil je taki obliki v svojih nedosežnih umotvorih naš ljubljene Prešeren, ali prirejevatelji njegovih poezij za priobčenje so jih neopravičeno le kvarili izpahovaje iz njih takove oblike; tako n. pr. v »Krstu pri Savici«, 1. vrsti 5. točke:

Tje na otók, z valovi ves obdani, — pristne prvotne Prešernove besede so bile:

Tje na otók valovami obdani, — ali oni so izločili lepi in pravilni orodnik, čisto po nepotrebnem vrinili predlog z in besedico ves in tako pokvarili pesniku pristnost ter poeziji blagoglasje, — in prav ondašnji Fran Levec, sedanji c. k. prof. itd. Frančišek Levec je bil njim (kvariteljem) v nekoliko pomagač, če se ne motim.

Rabljenjem rečenih oblik na -ah in -ami bi se mi bolj bližali našim bratom Hrvatom in Ruskim in oni bi naše pisanje bolj umeli.

Točka 180. — Gosp. prof. se jako moti, ako misli, da je rast možkega spola; rast je le ženskega spola, sled, sram pa rabi narod v obojnem spolu.

Točki 144. 193. — Edninskega orodnika ženskih i- debel na -jo-j slovenski narod res sploh ne pozna in ga tudi nikjer in nikdar ne rabi, saj je edninski orodnik onim samostavnikom uže tako na -jo, -ijo, tore mu ne treba še na konci jota; radi tega tudi ni knjižen niti ne upravičen in se v knjigi sploh ne nahaja. Gosp. prof. navaja v izgled Aškerčeve stihe: Kako se ponosno vzdiguje — Nad tihoj zagorskoj vasjoj — Mogočno okrog razteguje — Prijazni dom senenati svoj — v tem vzgledu je orodnik vasjoj seveda pogrešen in slavni pesnik bi jo bil res lahko drugače zakrožil, ali najbrže je imel oni hip —, prosto voljo in tako jo je nerodno zapel.

(Pride se.)

